

K Z O M B U N I A K A T
Z B A D A N I A

Warszawa, kwiecień 2012

www.cbos.pl ● sekretariat@cbos.pl

BS/54/2012

MATERIALNE WARUNKI ŻYCIA

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
11 stycznia 2012 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

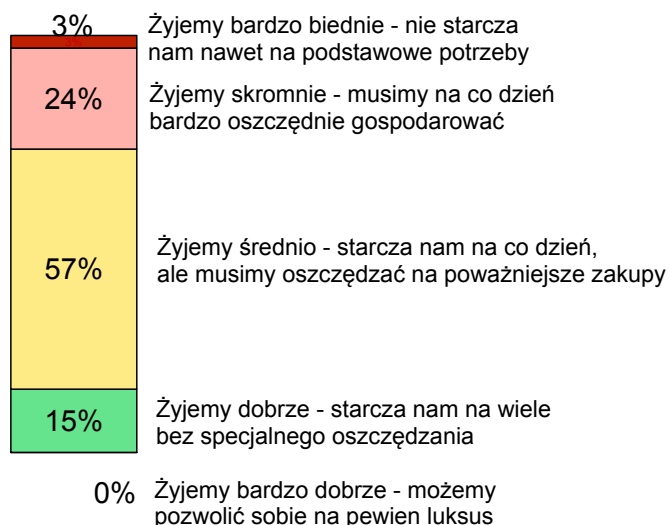
Od wielu lat monitorujemy zmiany zachodzące w materialnym wymiarze życia polskiego społeczeństwa. Regularnie co miesiąc pytamy respondentów o ocenę warunków materialnych gospodarstw domowych oraz o ich przewidywania w tym zakresie na najbliższe dwanaście miesięcy. Dodatkowo, pod koniec pierwszego kwartału, w naszych badaniach poruszamy inne kwestie związane z sytuacją finansową rodzin. Pytamy m.in. o zagrożenie biedą oraz sposoby gospodarowania pieniędzmi, dzięki czemu mamy pełniejszy obraz sytuacji ekonomicznej Polaków.

SPOSÓB GOSPODAROWANIA PIENIĘDZMI I ZAGROŻENIE BIEDĄ

Respondenci opisując sposób gospodarowania pieniędzmi w swoich gospodarstwach domowych¹ najczęściej (57%) twierdzą, że żyje im się średnio – starcza im na co dzień, ale muszą oszczędzać na poważniejsze zakupy. Co czwarty badany (24%) deklaruje, że jego rodzina żyje skromnie, co oznacza, że na co dzień musi bardzo oszczędnie gospodarować pieniędzmi. Nieliczni ankietowani (3%) określają życie swojej rodziny jako bardzo biedne i przyznają, że nie starcza im na zaspokajanie podstawowych potrzeb. Jedynie 15% respondentów ma większą swobodę w gospodarowaniu pieniędzmi twierdząc, że żyje im się dobrze i starcza im na wiele bez specjalnego oszczędzania. Warto zwrócić uwagę, że prawie dwukrotnie większa grupa badanych żyje bardzo biednie lub skromnie (łącznie 27%) niż dostatnio (15%).

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (262) przeprowadzono w dniach 8 – 14 marca 2012 roku na liczącej 1015 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

RYS. 1. KTÓRE Z WYMIENIONYCH OKREŚLEŃ NAJLEPIEJ CHARAKTERYZUJE SPOSÓB GOSPODAROWANIA PIENIĘDZMI W PANA(I) GOSPODARSTWIE DOMOWYM?

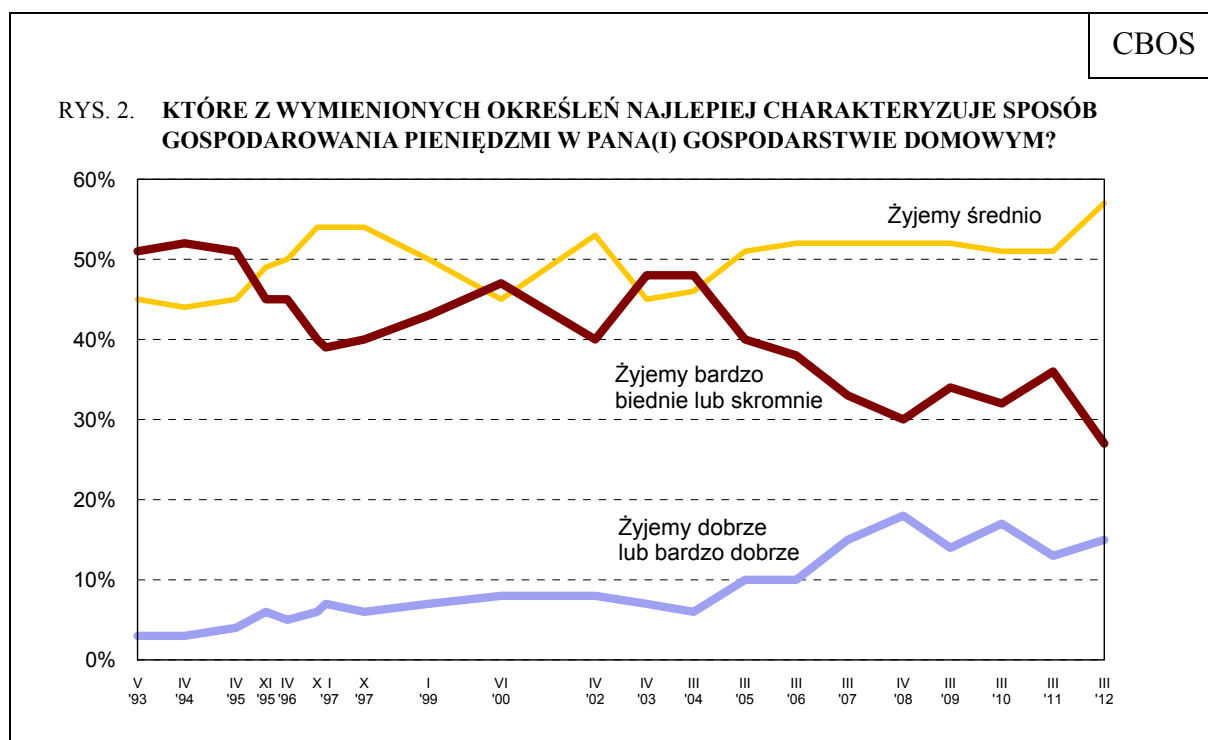

Sytuacja gospodarstw domowych była najgorsza w pierwszej połowie lat dziewięćdziesiątych, kiedy większość ankietowanych deklarowała, że im i ich rodzinom żyje się skromnie lub bardzo biednie. W kolejnych latach poziom życia respondentów się poprawiał i największa grupa badanych uważała, że żyje im się średnio – starczało im na co dzień, ale musieli oszczędzać na poważniejsze zakupy. Stosunkowo niekorzystne oceny poziomu życia Polaków odnotowaliśmy w latach 2000–2004. W tym okresie, z wyjątkiem roku 2002, respondenci nieco częściej deklarowali, że żyje im się bardzo biednie lub skromnie niż średnio. W kolejnych czterech latach (aż do roku 2008) następowała poprawa poziomu życia – wzrastał odsetek badanych określających, że żyje im się dobrze lub bardzo dobrze, a spadał odsetek tych, którzy uważali, że żyje im się skromnie lub bardzo biednie. Mimo pewnych wahań w ocenach, które wystąpiły po 2008 roku, można powiedzieć, że obecnie Polacy gospodarują pieniędzmi w podobny sposób jak cztery lata temu.

Tabela 1

Które z wymienionych określeń najlepiej charakteryzuje sposób gospodarowania pieniędzmi w Pana(i) gospodarstwie domowym?	Wskazania respondentów według terminów badań										
	IV '02	IV '03	III '04	III '05	III '06	III '07	IV '08	III '09	III '10	III '11	III '12
	w procentach										
Żyjemy bardzo biednie	6	9	9	6	8	5	4	6	5	3	3
Żyjemy skromnie	34	39	39	34	30	28	26	28	27	33	24
Żyjemy średnio	53	45	46	51	52	52	52	52	51	51	57
Żyjemy dobrze	7	7	6	9	9	14	17	13	15	12	15
Żyjemy bardzo dobrze	1	0	0	1	1	1	1	1	2	1	0

Od 1993 roku, kiedy po raz pierwszy pytaliśmy o sposób gospodarowania pieniędzmi, nastąpiła znacząca poprawa poziomu życia rodzin. W porównaniu z pierwszym pomiarem zmalał prawie o połowę odsetek badanych deklarujących, że żyje im się bardzo biednie lub skromnie, a odsetek tych, którzy twierdzą, że żyje im się dobrze lub bardzo dobrze, wzrósł pięciokrotnie. Również w ciągu ostatnich dziesięciu lat zauważalna jest duża poprawa poziomu życia rodzin – liczba osób dobrze i bardzo dobrze oceniających swój materialny poziom życia się podwoiła, a żyjących skromnie i bardzo biednie znacząco się zmniejszyła (o 13 punktów procentowych).

Sposób gospodarowania pieniędzmi w naturalny sposób wiąże się z położeniem materialnym respondentów. Badani o wyższych dochodach *per capita*, lepiej oceniający warunki materialne swoich gospodarstw domowych częściej deklarują, że mają pewną swobodę w gospodarowaniu pieniędzmi, że żyje im się dobrze lub bardzo dobrze (zob. tabele aneksowe). Z kolei do skromniejszego życia częściej przyznają się respondenci starsi, gorzej wykształceni. Większość osób źle oceniających własne warunki materialne, mających wykształcenie podstawowe, w wieku 65 lat i więcej uważa, że żyje skromnie lub bardzo biednie.

Obecnie poczucie zagrożenia biedą deklaruje dwie piąte dorosłych Polaków (41%), w tym 33% sądzi, że jakoś sobie poradzi, a co dwunasty (8%) odczuwa bezradność w zetknięciu z tym problemem. Dwie piąte badanych (39%) nie obawia się biedy, chociaż martwi się, że ich sytuacja materialna może się pogorszyć. Jedynie co piąty ankietowany (19%) jest spokojny, że finansowo da sobie radę.

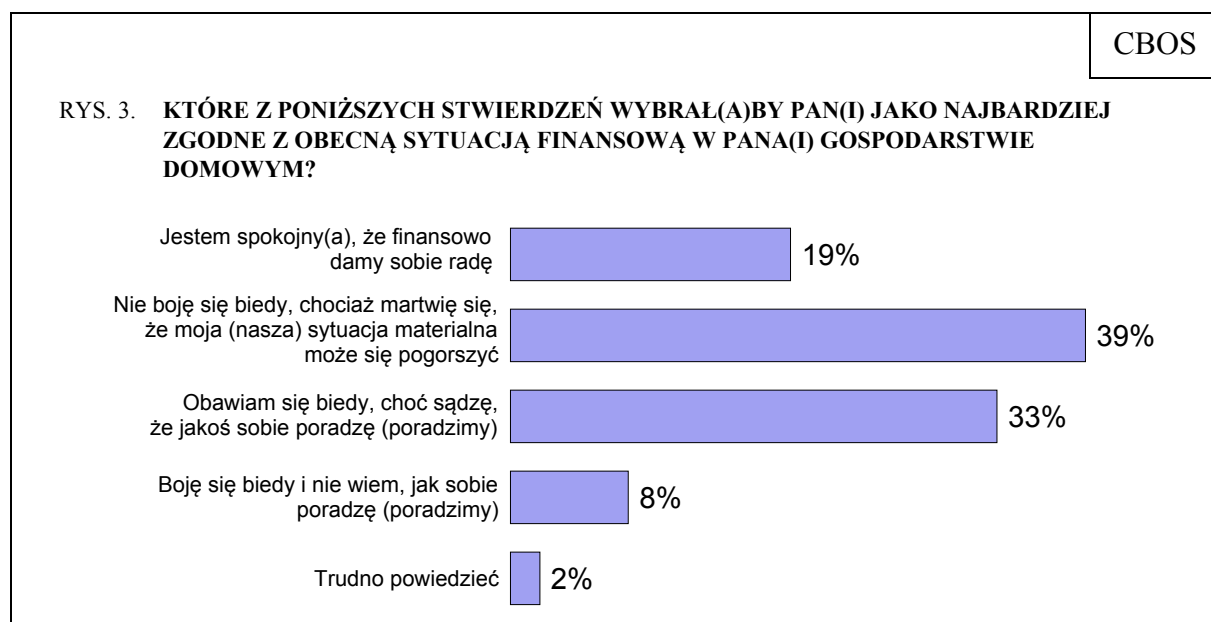

Tabela 2

Które z poniższych stwierdzeń wybrał(a)by Pan(i) jako najbardziej zgodne z obecną sytuacją finansową w Pana(i) gospodarstwie domowym?	Wskazania respondentów według terminów badań											
	VI '00	IV '02	IV '03	III '04	III '05	III '06	III '07	IV '08	III '09	III '10	III '11	III '12
	w procentach											
Jestem spokojny(a), że finansowo damy sobie radę	11	11	12	11	15	19	21	24	18	21	18	19
Nie boję się biedy, chociaż martwię się, że nasza sytuacja materialna może się pogorszyć	33	36	32	36	33	34	33	36	39	38	39	39
Obawiam się biedy, choć sądzę, że jakoś sobie poradzimy	37	36	42	37	37	33	35	32	33	31	32	33
Boję się biedy i nie wiem, jak sobie poradzimy	18	15	14	15	14	13	9	8	9	9	10	8
Trudno powiedzieć	1	2	1	1	1	1	2	0	1	1	1	2

W latach 2000–2005 większość badanych obawiała się biedy, choć obawy te przeważnie wiązały się z nadzieją na jej przezwyciężenie. Począwszy od 2006 roku do chwili obecnej większość respondentów nie obawia się biedy, przy czym duża grupa ankietowanych martwi się, że ich sytuacja materialna może się pogorszyć. W latach 2004–2008 malała liczba

osób odczuwających zagrożenie biedą i jednocześnie zwiększała się liczba tych, które nie wyrażały takich obaw. W 2009 roku nastąpiło pogorszenie ocen – ubyło osób całkowicie spokojnych o finansową przyszłość, a przybyło badanych krytyczniej oceniających swoją sytuację. Mimo pewnych krótkookresowych wahań, od roku 2009 poczucie zagrożenia biedą utrzymuje się w społeczeństwie na stabilnym poziomie.

Tabela 3

Sposób gospodarowania pieniędzmi	Deklarowane poczucie bezpieczeństwa materialnego			
	Jestem spokojny(a), że finansowo damy sobie radę	Nie boję się biedy, choć martwię się, że nasza sytuacja może się pogorszyć	Obawiam się biedy, choć sądzę, że jakoś sobie poradzimy	Boję się biedy i nie wiem, jak sobie poradzimy
	w procentach			
Żyjemy skromnie lub bardzo biednie	3	25	49	23
Żyjemy średnio	18	47	33	2
Żyjemy dobrze lub bardzo dobrze	57	36	4	3

Pominięto „trudno powiedzieć”.

Bezradność wobec biedy najczęściej ujawniają badani powyżej 55 roku życia, a także ankietowani z wykształceniem podstawowym (zob. tabele aneksowe). Postawa taka najczęściej charakteryzuje osoby rzeczywiście zagrożone biedą, znajdujące się w złym położeniu materialnym – źle oceniające warunki materialne swoich gospodarstw domowych, uzyskujące najniższe dochody *per capita* (do 500 zł), żyjące skromnie lub bardzo biednie. W grupach społeczno-zawodowych bezradność wobec biedy najczęściej ujawniają bezrobotni, emeryci oraz renciści.

Obawy przed biedą powiązane z wiarą w jej przewyciężenie stosunkowo najczęściej wyrażają osoby z wykształceniem podstawowym lub zasadniczym zawodowym, o najniższych dochodach *per capita* (do 500 zł), źle oceniające warunki materialne swoich gospodarstw domowych, żyjące skromnie lub bardzo biednie. Ponadto stosunkowo częściej deklarują je mieszkańcy wsi niż miast oraz respondenci powyżej 35 roku życia, a w grupach społeczno--zawodowych relatywnie najczęściej – bezrobotni, rolnicy, robotnicy niewykwalifikowani oraz osoby zajmujące się prowadzeniem domu.

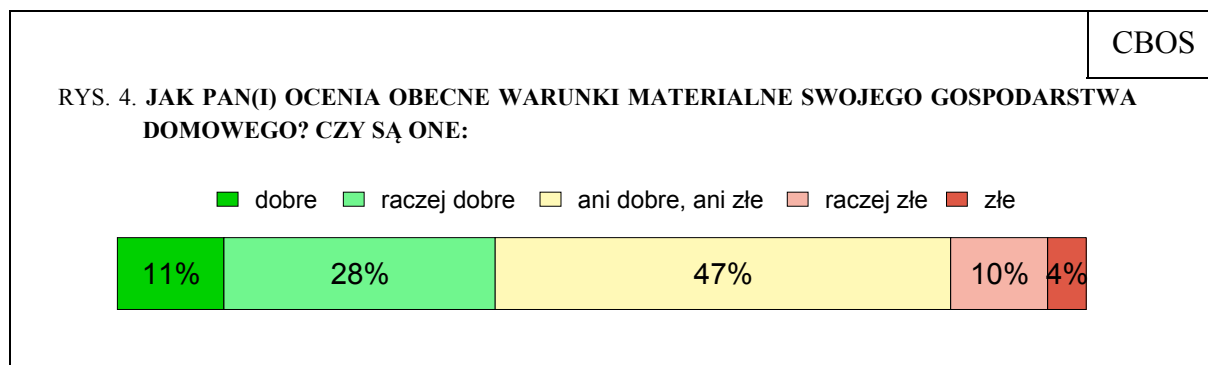
Lęku przed biedą wiążącego się z obawami przed pogorszeniem się sytuacji materialnej najczęściej nie odczuwają badani w wieku 25–34 lata, legitymujący się wyższym wykształceniem. Ten typ postawy charakterystyczny jest dla ankietowanych żyjących na średnim poziomie (którym starcza na co dzień, ale muszą oszczędzać na poważniejsze

zakupy), o dochodach 1001–1500 zł *per capita*, określających własne warunki materialne jako średnie lub dobre. W grupach społeczno-zawodowych postawę taką najczęściej przejawia kadra kierownicza i wysoko wykwalifikowani specjaliści.

Poczucie bezpieczeństwa materialnego deklarują przede wszystkim najmłodszy badani (do 24 roku życia), mieszkańcy dużych miast (powyżej 100 tys. ludności), ankietowani z wykształceniem średnim lub wyższym, a także respondenci znajdujący się w najlepszym położeniu materialnym – o dochodach powyżej 1500 zł *per capita*, dobrze oceniający warunki materialne swoich gospodarstw domowych, mający pewną swobodę w gospodarowaniu pieniędzmi. W grupach społeczno-zawodowych postawa taka jest najbardziej charakterystyczna dla kadry kierowniczej i wysoko wykwalifikowanych specjalistów oraz uczniów i studentów.

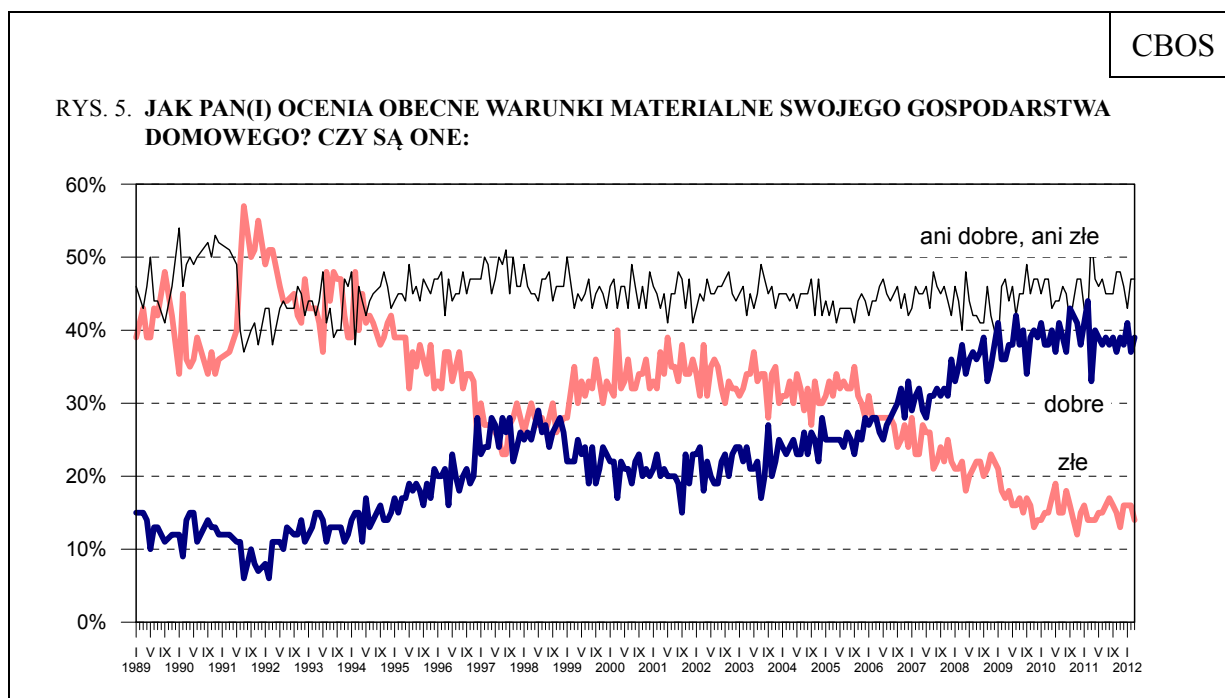
WARUNKI MATERIALNE GOSPODARSTW DOMOWYCH

Obecnie czterech na dziesięciu dorosłych Polaków (39%) ocenia warunki materialne swojego gospodarstwa domowego jako dobre, natomiast co siódmy (14%) jako złe. Największa grupa badanych (47%) uważa, że są one przeciętne (*ani dobre, ani złe*).

Niezmiennie od drugiego kwartału 1994 roku największy odsetek Polaków określa warunki materialne swoich gospodarstw domowych jako przeciętne, natomiast proporcje ocen pozytywnych i negatywnych ulegają zmianie. Do roku 1997 warunki materialne gospodarstw domowych częściej były oceniane źle niż dobrze, lecz stopniowo przewaga opinii negatywnych nad pozytywnymi się zmniejszała. W latach 1997–1998 odsetki ocen dobrych i złych mniej więcej się równoważyły. W kolejnych latach nastąpiło pogorszenie opinii o warunkach materialnych – od stycznia 1999 do sierpnia 2006 ponownie więcej było

ocen negatywnych niż pozytywnych, a największe dysproporcje między nimi przypadają na lata 2001–2003, kiedy to zdarzało się, że negatywnych było nawet dwukrotnie więcej. Począwszy od sierpnia 2006 roku następowała poprawa ocen warunków materialnych respondentów i od tego czasu pozytywne przeważają nad negatywnymi. Tendencja wzrostowa – mimo pewnych krótkookresowych wahań – utrzymywała się do ubiegłego roku. Ostatni rok przyniósł stabilizację ocen położenia materialnego respondentów.

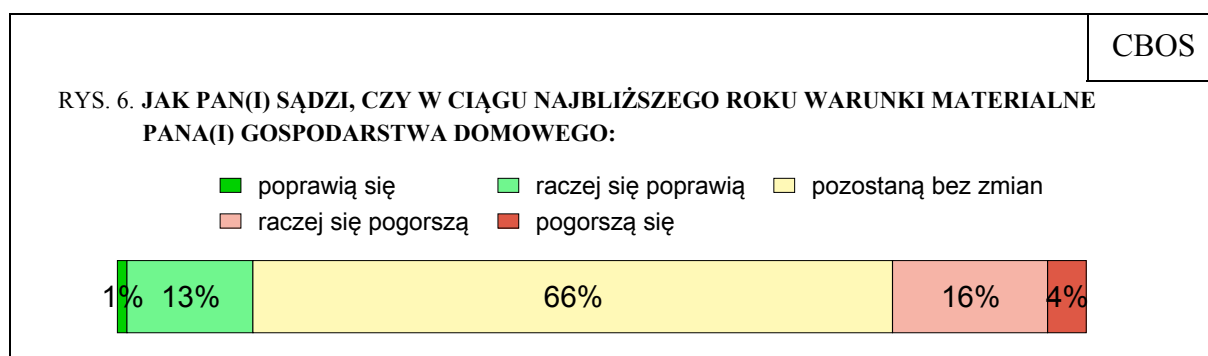
Do marca 1992 roku pytanie brzmiało: „Jak ocenia Pan(i) swoje (rodziny) obecne warunki materialne?“, a środkową kategorią skali było „średnie, przeciętne”

Tabela 4

Jak Pan(i) ocenia obecne warunki materialne swojego gospodarstwa domowego? Czy są one:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
	2011										2012		
	w procentach												
– dobre	33	40	39	38	39	38	39	37	39	38	41	37	39
– ani dobre, ani złe	53	47	46	47	45	45	45	48	48	46	43	47	47
– złe	14	14	15	15	16	17	16	15	13	16	16	16	14

Oceny warunków materialnych gospodarstw domowych są społecznie zróżnicowane (zob. tabele aneksowe). Częściej dobrze niż źle oceniają je osoby lepiej wykształcone, o wyższych dochodach *per capita*, młodsze, mieszkańcy większych miejscowości. Najwięcej zadowolonych ze swojego położenia materialnego jest zatem wśród badanych o dochodach *per capita* powyżej 1500 zł, osób z wyższym wykształceniem, ankietowanych w wieku 18–24 lata, mieszkających w największych, ponadpółmilionowych miastach. W grupach społeczno-zawodowych stosunkowo najwięcej zadowolonych z warunków materialnych swoich gospodarstw domowych jest wśród kadry kierowniczej i specjalistów z wyższym wykształceniem, studentów i uczniów oraz pracowników administracyjno-biurowych, natomiast niezadowolonych – wśród bezrobotnych oraz rencistów. Ponadto niezadowolenie z warunków materialnych relatywnie najczęściej deklarują badani o najniższych dochodach *per capita* (nieprzekraczających 500 zł), osoby z wykształceniem podstawowym oraz najstarsi respondenci.

Większość badanych (66%) uważa, że w ciągu najbliższego roku warunki materialne ich gospodarstw domowych się nie zmienią, co piąty (20%) obawia się ich pogorszenia, a co siódmy (14%) ma nadzieję na poprawę.

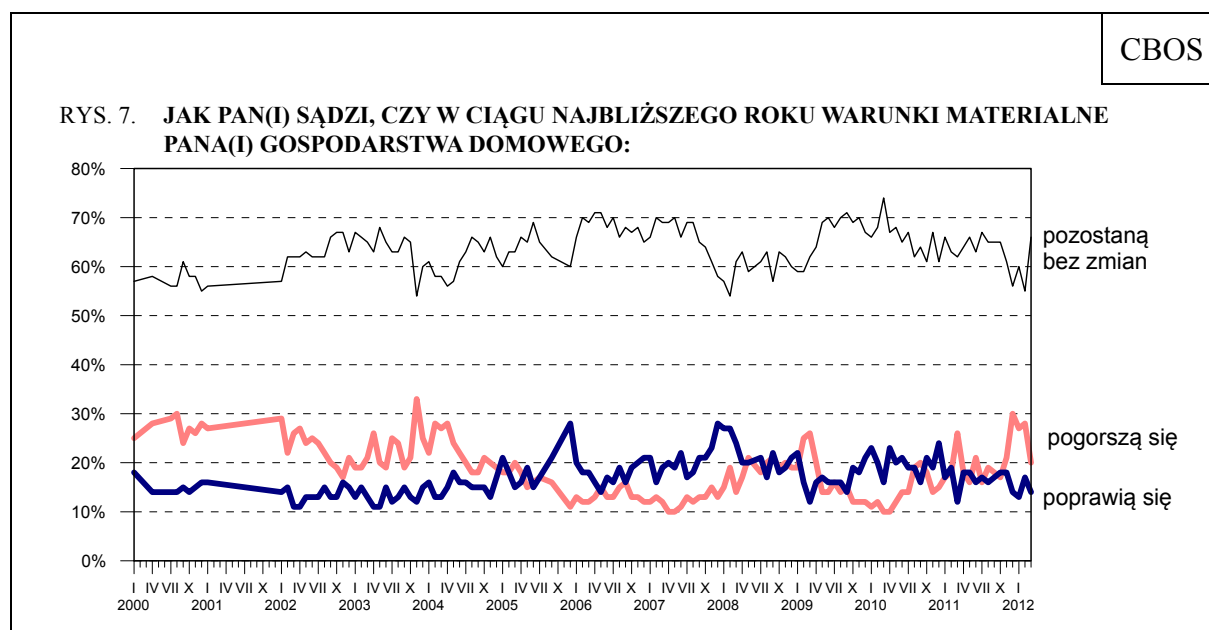

Niezmiennie od 2000 roku, od kiedy monitorujemy tę kwestię, większość ankietowanych uważa, że warunki materialne ich gospodarstw domowych się nie zmienią. Natomiast w różnych okresach zmianie ulegały proporcje osób spodziewających się poprawy i obawiających pogorszenia. Do końca 2004 roku odsetek badanych uważających, że sytuacja materialna ich gospodarstw domowych się pogorszy, przeważał nad odsetkiem tych, którzy byli przeciwnego zdania. W pierwszym półroczu 2005 roku mniej więcej tyle samo osób oczekiwało poprawy warunków materialnych, co obawiało się ich pogorszenia. Wzrost optymizmu nastąpił w drugiej połowie 2005 roku, pod koniec którego odsetek osób

mających nadzieję na poprawę był blisko trzykrotnie wyższy niż obawiających się pogorszenia. Przewaga optymizmu nad pesymizmem w przewidywaniach utrzymała się do sierpnia 2008 roku, kiedy to ponownie odsetek osób obawiających się zmian na gorsze był wyższy niż oczekujących poprawy. Do końca 2008 roku mniej więcej tyle samo osób spodziewało się poprawy warunków materialnych, co ich pogorszenia. Początek 2009 roku przyniósł wzrost pesymizmu w tym zakresie, lecz po kwartale sytuacja zaczęła się zmieniać i znów więcej osób liczyło na poprawę, niż obawiało się pogorszenia. Stan taki utrzymywał się praktycznie do marca ubiegłego roku, kiedy to opinie negatywne ponownie zaczęły przeważać nad pozytywnymi. W ciągu ostatniego roku – z wyjątkiem czterech miesięcy – więcej osób obawiało się pogorszenia sytuacji materialnej, niż oczekiwało poprawy. Pesymizm w przewidywaniach nasilił się pod koniec 2011 roku, natomiast w marcu br. liczba osób spodziewających się pogorszenia zmalała.

Tabela 5

Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku warunki materialne Pana(i) gospodarstwa domowego:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
	2011										2012		
	w procentach												
– poprawią się	12	18	18	16	17	16	17	18	18	14	13	17	14
– pozostaną bez zmian	62	64	66	63	67	65	65	65	61	56	60	55	66
– pogorszą się	26	18	16	21	16	19	18	17	21	30	27	28	20

Pominięto „trudno powiedzieć”

Niemal we wszystkich grupach społeczno-demograficznych przeważa pogląd, że w ciągu najbliższego roku warunki materialne gospodarstw domowych się nie zmienią (zob. tabele aneksowe). Wyjątek stanowią osoby źle oceniające swoją sytuację materialną, które równie często sądzą, że się one pogorszą, co są przekonane, że pozostaną bez zmian.

Tabela 6

Ocena warunków materialnych	Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku warunki materialne Pana(i) gospodarstwa domowego:		
	pogorszą się	pozostaną bez zmian	poprawią się
	w procentach		
Złe	45	46	9
Średnie	21	69	10
Dobre	10	71	19

Generalnie, istnieje silna zależność między położeniem finansowym badanych a przewidywaniami dotyczącymi sytuacji materialnej w najbliższym roku. Im lepsza subiektywna ocena własnych warunków materialnych, im bardziej dostatnie życie, tym częstsze są optymistyczne prognozy i tym mniej obaw przed pogorszeniem się warunków materialnych.

Tabela 7

Sposób gospodarowania pieniędzmi	Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku warunki materialne Pana(i) gospodarstwa domowego:		
	pogorszą się	pozostaną bez zmian	poprawią się
	w procentach		
Żyjemy skromnie lub bardzo biednie	35	59	6
Żyjemy średnio	16	70	14
Żyjemy dobrze lub bardzo dobrze	7	65	28

Ponadto nadzieja na poprawę warunków materialnych maleje wraz z wiekiem – wyraża ją co czwarty młody człowiek (do 35 roku życia) i zaledwie co pięćdziesiąty badany mający 65 lat i więcej. Pewien wpływ na przewidywania dotyczące swoich warunków materialnych ma także wykształcenie – osoby lepiej wykształcone częściej oczekują polepszenia swojej sytuacji. W grupach społeczno-zawodowych stosunkowo najczęściej poprawy warunków materialnych spodziewają się pracownicy administracyjno-biurowi oraz pracownicy usług. Natomiast relatywnie największe obawy co do swojej sytuacji materialnej w najbliższym roku wyrażają renciści i emeryci. Pesymizmem w tym zakresie odznaczają się również mieszkańcy największych, ponadpółmilionowych miast.

Na oceny położenia materialnego Polaków w ostatnich dwunastu miesiącach należy patrzeć przez pryzmat stabilnej sytuacji gospodarczej w kraju oraz obaw przed kryzysem, który dotknął wiele państw europejskich. W Polsce w 2011 roku wprowadzie trochę wzrosło bezrobocie² i inflacja³, niemniej wzrost gospodarczy był wyższy niż w 2010 roku⁴ i znacznie wyższy niż średni wzrost w całej Unii Europejskiej⁵.

W ciągu ostatniego roku nie zmieniło się poczucie zagrożenia biedą, nie odnotowaliśmy też większych zmian w ocenach warunków materialnych Polaków. Ponadto zmniejszył się odsetek badanych żyjących skromnie, którzy muszą na co dzień bardzo oszczędnie gospodarować pieniędzmi, a zwiększył – żyjących średnio, którym starcza na co dzień, ale muszą oszczędzać na poważniejsze zakupy. Jednocześnie pogorszyły się w tym okresie przewidywania dotyczące sytuacji materialnej gospodarstw domowych w najbliższych dwunastu miesiącach. Ten wzrost pesymizmu w prognozach zdaje się wynikać z obaw przed kryzysem gospodarczym, który dotknął dużą część Europy.

Opracowała

Małgorzata OMYŁA-RUDZKA

² Stopa bezrobocia rejestrowanego na koniec 2011 roku wynosiła 12,5% , natomiast na koniec 2010 roku 12,4% , źródło: GUS http://www.stat.gov.pl/gus/5840_677_PLK_HTML.htm

³ Inflacja w roku 2011 wyniosła 4,3%, natomiast w roku 2010 - 2,6%, źródło: GUS http://www.stat.gov.pl/gus/5840_1634_PLK_HTML.htm

⁴ Wzrost gospodarczy w roku 2011 wyniósł 4,3%, natomiast w roku 2010 - 3,9%, źródło: GUS http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbr/gus/PUBL_roczne_wskazniki_makroekonomiczne_cz_III.xls#RACHUNKI_NARODOWE - PKD 2007!A1

⁵ Przeciętny wzrost gospodarczy w całej Unii Europejskiej w roku 2011 wyniósł 1,5%, źródło: Eurostat <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsieb020>

Tabela 1

		Które z wymienionych określić najlepiej charakteryzuje sposób gospodarowania w Pana(i) gospodarstwie domowym?					Liczba osób
		Żyjemy bardzo biednie - nie starcza mi (nam) nawet na podstawowe potrzeby	Żyjemy skromnie - musimy na co dzień bardzo oszczędnie gospodarować	Żyjemy średnio - starcza nam na co dzień, ale musimy oszczędzać na poważniejsze zakupy	Żyjemy dobrze - starcza nam na wiele bez specjalnego oszczędzania	Żyjemy bardzo dobrze - mogę (możemy) pozwolić sobie na pewien luksus	
		%	%	%	%	%	
Ogółem		3	24	57	15	0	1015
Płeć	Mężczyźni	2	23	58	16	0	483
	Kobiety	4	25	56	14	0	532
Wiek	18-24 lata	1	9	54	35	1	127
	25-34	1	13	65	21	1	209
	35-44	1	17	67	14		160
	45-54	5	30	58	7		166
	55-64	6	32	52	11		189
	65 lat i więcej	7	44	43	6	0	164
Miejsce zamieszkania	Wieś	5	27	60	8	0	385
	Miasto do 20 tys.	3	19	62	17		154
	20-100 tys.	3	25	55	16		196
	101-500 tys.	3	25	52	20	0	169
	501 tys. i więcej mieszk.	2	20	51	26	1	111
Wykształcenie	Podstawowe	10	45	37	8		198
	Zasadnicze zawodowe	4	31	61	4		264
	Średnie	1	18	61	19	0	356
	Wyższe	0	6	63	30	1	197
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.		3	58	38	1	119
	Średni personel, technicy	2	14	69	15		45
	Pracownicy adm.-biurowi	4	12	52	32		54
	Pracownicy usług	2	19	66	13		44
	Robotnicy wykwalifikowani	1	23	59	17		113
	Robotnicy niewykwalifik.	4	31	62	4		50
	Rolnicy	2	23	68	7		64
	Pracujący na własny rach.		10	81	10		47
Bierni zawodowo	Renciści	10	51	35	4		75
	Emeryci	6	39	51	5	0	216
	Uczniowie i studenci		8	55	36	1	74
	Bezrobotni	9	40	47	4		56
	Gospodynie domowe i inni	3	23	65	8		57
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	2	10	66	21	1	128
	spółce właścicieli prywatnych i państwa		21	52	28		92
	sekt. pryw. poza rolnict.	1	14	65	19		241
	prywatnym gosp. rolnym		24	70	6		62
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	11	31	55	3		132
	501-750	3	33	56	7	1	123
	751-1000	5	34	50	11		161
	1001-1500	1	24	63	12		188
	Powyżej 1500 zł	1	8	54	36	1	170
Ocena własnych war. mater.	Złe	19	62	19			146
	Średnie	1	28	70	1		476
	Dobre	0	6	55	38	1	393
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	8	24	57	11		59
	Raz w tygodniu	4	24	59	13	0	487
	1-2 razy w miesiącu	2	27	54	16		178
	Kilka razy w roku	2	22	55	21		205
	W ogóle nie uczestniczy	4	25	55	15	1	85
Poglądy polityczne	Lewica	4	24	55	16	0	176
	Centrum	2	24	57	17	1	303
	Prawica	3	21	57	18		299
	Trudno powiedzieć	5	29	57	8		237

Tabela 2

		Które z poniższych stwierdzeń wybrał(a)by Pan(i) jako najbardziej zgodne z obecną sytuacją finansową w Pana(i) gospodarstwie domowym?					Liczba osób
		Jestem spokojny(a), że finansowo dam (damy) sobie radę	Nie boję się biedy, chociaż martwię się, że moja (nasza) sytuacja materialna może się pogorszyć	Obawiam się biedy, choć sądzę, że jakoś sobie poradzę (poradzimy)	Boję się biedy i nie wiem, jak sobie poradzę (poradzimy)	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	
Ogółem		19	39	33	8	2	1012
Płeć	Mężczyźni	23	42	26	7	1	480
	Kobiety	16	36	38	8	2	532
Wiek	18-24 lata	28	40	24	4	4	126
	25-34	23	48	24	3	2	207
	35-44	22	36	37	4	1	160
	45-54	15	37	39	7	1	166
	55-64	13	42	32	13		189
	65 lat i więcej	16	28	39	15	2	164
Miejsce zamieszkania	Wieś	17	34	40	9	1	384
	Miasto do 20 tys.	16	43	35	3	2	153
	20-100 tys.	20	42	27	9	2	196
	101-500 tys.	23	42	25	8	2	167
	501 tys. i więcej mieszk.	25	40	25	8	1	111
Wykształcenie	Podstawowe	11	27	41	18	3	198
	Zasadnicze zawodowe	12	37	41	10	1	263
	Średnie	25	39	30	4	2	355
	Wyższe	27	52	18	2		196
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wykształc.	31	56	12	1	1	118
	Średni personel, technicy	29	40	29		2	45
	Pracownicy adm.-biurowi	25	44	22	8	2	53
	Pracownicy usług	16	39	37	2	6	44
	Robotnicy wykwalifikowani	23	46	26	4	1	113
	Robotnicy niewykwalifik.	6	39	44	9	2	49
	Rolnicy	14	33	45	8		64
	Pracujący na własny rach.	21	45	32	2		47
Bierni zawodowo	Renciści	12	33	41	14		75
	Emeryci	15	32	37	14	2	216
	Uczniowie i studenci	31	41	21	4	2	74
	Bezrobotni	7	24	48	19	2	56
	Gospodynie domowe i inni	14	34	44	6	2	57
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	27	44	23	3	2	128
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	22	40	28	5	5	92
	sekt. pryw. poza rolnict.	22	51	25	3		238
	prywatnym gosp. rolnym	13	37	42	9		62
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	5	28	49	18	1	132
	501-750	10	41	37	10	2	123
	751-1000	13	36	40	11		161
	1001-1500	18	44	31	6	1	187
	Powyżej 1500 zł	41	40	14	4	1	170
Ocena własnych war. mater.	Złe	4	13	52	31	1	146
	Średnie	8	42	43	6	1	474
	Dobre	39	45	12	2	2	392
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	19	35	34	12		59
	Raz w tygodniu	17	38	35	7	2	486
	1-2 razy w miesiącu	17	37	39	6	0	177
	Kilka razy w roku	25	40	25	9	1	205
	W ogóle nie uczestniczy	20	45	23	9	2	84
Poglądy polityczne	Lewica	16	44	29	10	0	176
	Centrum	22	41	29	7	2	303
	Prawica	24	36	34	5	1	298
	Trudno powiedzieć	12	36	37	11	3	235

Tabela 3

		Jak Pan(i) ocenia obecne warunki materialne swojego gospodarstwa domowego? Czy są one:			Liczba osób
		złe	ani dobre, ani złe	dobre	
		%	%	%	
Ogółem		14	47	39	1015
Płeć	Mężczyźni	14	44	42	483
	Kobiety	15	49	36	532
Wiek	18-24 lata	7	33	60	127
	25-34	7	44	49	209
	35-44	8	48	44	160
	45-54	20	49	31	166
	55-64	20	49	31	189
	65 lat i więcej	24	55	21	164
Miejsce zamieszkania	Wieś	16	51	33	385
	Miasto do 20 tys.	7	55	38	154
	20-100 tys.	15	43	42	196
	101-500 tys.	16	41	43	169
	501 tys. i więcej mieszk.	16	39	46	111
Wykształcenie	Podstawowe	26	51	23	198
	Zasadnicze zawodowe	19	54	27	264
	Średnie	10	47	43	356
	Wyższe	5	32	62	197
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	2	22	75	119
	Średni personel, technicy	8	55	38	45
	Pracownicy adm.-biurowi	8	34	58	54
	Pracownicy usług	11	49	40	44
	Robotnicy wykwalifikowani	9	52	39	113
	Robotnicy niewykwalifik.	16	56	28	50
	Rolnicy	19	62	19	64
	Pracujący na własny rach.	3	46	51	47
Bierni zawodowo	Renciści	37	40	23	75
	Emeryci	19	57	24	216
	Uczniowie i studenci	6	34	59	74
	Bezrobotni	39	48	12	56
	Gospodynie domowe i inni	7	54	39	57
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	5	35	60	128
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	9	50	41	92
	sekt. pryw. poza rolnict.	8	43	49	241
	prywatnym gosp. rolnym	16	62	21	62
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	32	52	16	132
	501-750	19	54	26	123
	751-1000	22	48	30	161
	1001-1500	9	54	37	188
	Powyżej 1500 zł	4	27	69	170
Ocena własnych war. mater.	Złe	100			146
	Średnie		100		476
	Dobre			100	393
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	12	50	38	59
	Raz w tygodniu	13	51	36	487
	1-2 razy w miesiącu	19	42	39	178
	Kilka razy w roku	14	40	46	205
	W ogóle nie uczestniczy	17	46	37	85
Poglądy polityczne	Lewica	16	44	40	176
	Centrum	13	45	43	303
	Prawica	12	47	41	299
	Trudno powiedzieć	18	51	31	237

Tabela 4

		Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku warunki materialne Pana(i) gospodarstwa domowego:			Liczba osób
		pogorszą się	pozostaną bez zmian	poprawią się	
		%	%	%	
Ogółem		20	66	14	1015
Płeć	Mężczyźni	19	66	16	483
	Kobiety	21	67	12	532
Wiek	18-24 lata	11	64	25	127
	25-34	15	61	24	209
	35-44	13	69	18	160
	45-54	21	69	9	166
	55-64	27	67	5	189
	65 lat i więcej	31	67	2	164
Miejsce zamieszkania	Wieś	20	67	14	385
	Miasto do 20 tys.	15	69	16	154
	20-100 tys.	21	72	6	196
	101-500 tys.	18	64	18	169
	501 tys. i więcej mieszk.	29	53	18	111
Wykształcenie	Podstawowe	26	66	8	198
	Zasadnicze zawodowe	19	68	13	264
	Średnie	20	64	15	356
	Wyższe	14	68	18	197
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	12	70	18	119
	Średni personel, technicy	25	68	7	45
	Pracownicy adm.-biurowi	12	59	29	54
	Pracownicy usług	18	57	25	44
	Robotnicy wykwalifikowani	15	68	17	113
	Robotnicy niewykwalifik.	11	74	15	50
	Rolnicy	16	66	18	64
	Pracujący na własny rach.	18	78	4	47
Bierni zawodowo	Renciści	30	65	6	75
	Emeryci	32	65	3	216
	Uczniowie i studenci	9	68	23	74
	Bezrobotni	26	50	24	56
	Gospodynie domowe i inni	15	72	13	57
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	19	62	18	128
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	19	67	14	92
	sekt. pryw. poza rolnict.	12	69	18	241
	prywatnym gosp. rolnym	15	68	17	62
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	21	62	17	132
	501-750	29	59	13	123
	751-1000	27	62	11	161
	1001-1500	21	66	14	188
	Powyżej 1500 zł	13	69	19	170
Ocena własnych war. mater.	Złe	45	46	9	146
	Średnie	21	69	10	476
	Dobre	10	71	19	393
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	25	68	7	59
	Raz w tygodniu	20	67	13	487
	1-2 razy w miesiącu	18	68	14	178
	Kilka razy w roku	16	69	15	205
	W ogóle nie uczestniczy	30	52	18	85
Poglądy polityczne	Lewica	22	68	11	176
	Centrum	18	67	15	303
	Prawica	21	63	15	299
	Trudno powiedzieć	20	68	12	237